

сприятиме створенню ефективної системи надання адміністративних послуг, підвищенню їх якості та доступності, а також стане стимулом активації суспільства у вирішенні питань місцевого самоврядування. Тільки грамотне і комплексне поєднання і використання різних форм децентралізації в процесі публічного управління дозволить зробити його дійсно ефективним, оперативним, раціональним, а отже демократичним.

Список використаних джерел:

1. Про адміністративні послуги : Закон України від 06 вересня 2012 року № 5203-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №32. – Ст. 409.
2. Про порядку ведення Реєстру адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2013 року №57 // Офіційний вісник України. – 2013. – №9 – Ст. 339.
3. Про затвердження Примірного регламенту центру надання адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 року №588 // Офіційний вісник України. – 2013. – №66 – Ст. 2396.
4. Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг : Розпорядження Кабінету міністрів України від 16 травня 2014 року №523-р // Офіційний вісник України. – 2014. – №45 – Ст. 1193.
5. Адміністративні послуги: стан та перспективи реформування : [Збірник матеріалів] / [В.П. Тимошук, Н.Л. Добрянська, О.В. Курінний та ін.]; за ред.. В.П. Тимошука, О.В. Курінного. – К., 2015. – 428с.
6. Мицкевич Л. Иллюзия прямого действия / Л.Мицкевич // Наш красноярский край. – 27.06.2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gnkk.ru/articles/illyuziya-pryamoogo-deystviya.html>
7. Про затвердження Методики визначення собівартості платних адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 2009 року №66 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 6. – Ст. 260.
8. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративні послуги» / За заг. ред.. В.П. Тимошука. – К. : ФОРМ МОСКАЛЕНКО О.М. – 392 с.

УДК: 342.92

Михайлов Руслан Іванович,

начальник кафедри спеціальних дисциплін та адміністративної діяльності
Донецького юридичного інституту МВС України, к.ю.н.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВ ПРО НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

Статтю присвячено особливостям стадії виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення. Вивчення зазначених особливостей дозволило виявити ряд проблем нормативно-правового характеру, які потребують вирішення. Автором запропоновано ряд змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та прийняття спеціалізованих нормативно-правових актів, що регламентують порядок виконання окремих видів адміністративних стягнень.

Ключові слова: виконання постанов, виконання стягнень, штраф, конфіскація предмета, арешт, арешт з утриманням на гауптвахті.

Статью посвящено особенностям стадии исполнения постановлений по делам об административных правонарушениях. Изучение указанных особенностей позволило выявить ряд проблем нормативно-правового характера, которые нуждаются в разрешении. Автором предложено ряд изменений в Кодекс Украины об административных правонарушениях и принятие специализированных нормативно-правовых актов, регламентирующих порядок исполнения отдельных видов административных взысканий.

Ключевые слова: *исполнение постановлений, исполнение взысканий, штраф, конфискация предмета, арест, арест с содержанием на гауптвахте.*

The article is devoted to the peculiarities of the stage of execution of decisions on Affairs about administrative offences. The study of these features revealed a number of problems of legal nature that require resolution. The author proposed a number of amendments to the Code of Ukraine on administrative offences and the adoption of specialized regulatory legal acts, regulating the procedure of execution of certain types of administrative penalties.

Keywords: *enforcement of judgments, enforcement of penalties, fines, confiscation of the object, arrest, the arrest of the content in the brig.*

Завершальною стадією провадження у справах про адміністративні правопорушення є стадія виконання постанови про накладення адміністративного стягнення, загальні положення застосування якої закріплено в розділі п'ятому Кодексу України про адміністративні правопорушення. Зазначена стадія є особливим видом правової діяльності уповноважених на те органів, і полягає в реалізації адміністративно-правової санкції. Під час цієї стадії складаються специфічні адміністративно-процесуальні правовідносини, що відрізняються від правовідносин, характерних для інших стадій, об'єктом і суб'єктом складом. Сутність стадії виконання, полягає в практичній реалізації адміністративного стягнення, призначеного правопорушнику юрисдикційним органом (посадовою особою). У процесі виконання постанови особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, зазнає відповідних збитків та обмежень особистого, морального або матеріального характеру [1, с. 725]. Саме тому, зазначені питання потребують належного нормативно-правового визначення, для забезпечення верховенства права, реалізації прав, свобод і інтересів людини та громадянина під час виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення.

Загально-теоретичним питанням стадії виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення присвячено багато праць відомих вчених-адміністративістів таких, як Ю.П. Битяк, Д.М. Бахрах, І.П. Голосніченко, Т.О. Коломєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, Д.М. Лук'янець та інших. Не дивлячись на це, в положеннях глави п'ятої чинного Кодексу України про адміністративні правопорушення залишаються не визначеними ряд питань щодо виконання постанов про адміністративні правопорушення, мають місце правові прогалини у визначенні порядку виконання різних видів стягнень, що свідчить про актуальність питань, що розглядаються в статті. Саме тому, метою нашої статті є удосконалення законодавства щодо виконання постанов про накладення адміністративних стягнень у справах про адміністративні правопорушення.

Виконання постанови у справах про адміністративні правопорушення є організаційними діями уповноважених на те органів, посадових осіб спрямованих на реалізацію приписів, що містяться в постанові. Своєчасним і точним виконанням постанови забезпечується ефективність і досягнення мети адміністративного стягнення за вчинення правопорушення. Саме тому, зазначені дії повинні бути чітко регламентованими з метою забезпечення одностороннього їх застосування суб'єктами виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення. Як вже зазначалося, у чинному Кодексі України про адміністративні правопорушення п'ята глава присвячена порядку та умовам виконання різних видів стягнень, що можуть бути застосовані до осіб, яких притягнуто до адміністративної відповідальності [2]. Аналіз положень зазначеної глави дозволяє нам виділити певні недоліки в нормативно-

правовому регулюванні порядку виконання стягнень за постановами у справах про адміністративні правопорушення.

Одним із проблемних моментів виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення, на нашу думку, є строк їх виконання. Установлення строку давнини виконання постанов має важливе практичне значення, оскільки невірне його визначення може привести до скорочення або подовження цього терміну. Згідно зі ст. 303 КУпАП, загальний строк давнини виконання постанови про накладення адміністративного стягнення становить три місяці. Однак, законодавством передбачено можливість встановлення законами України більш тривалих строків для виконання постанов про окремі види адміністративних правопорушень. Натомість, ні законодавством, ні теорією не уточнюються поняття «окремі види адміністративних правопорушень», що призводить до ускладнень застосування зазначеної норми. З цього приводу, заслуговує на увагу позиція Р.В. Миронюка, який пропонує викласти ч.1 ст. 303 КУпАП у такій редакції: «Не підлягає виконанню постановою про накладення адміністративного стягнення, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня набрання чинності постановою. У разі відстрочки виконання постанови відповідно до ст. 301 цього Кодексу, перебіг строку давності зупиняється до закінчення строку відстрочки». Це обумовлено тим, що законодавець під словосполученням «звернута до виконання» розуміє вчинення дій щодо виконання такої постанови. Тут йдеться не про загальний строк давності виконання постанови, а про період часу, протягом якого необхідно вчинити певні дії щодо виконання такої постанови [3, с. 83].

Слід відзначити, що аналіз практики виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення засвідчив, що строк виконання постанов у три місяці є достатнім для більшості видів стягнень, переважно проблеми щодо виконання постанов існують під час виконання постанов у вигляді штрафу. Так, на сьогоднішній день Кодексом України про адміністративні правопорушення встановлено розмір штрафу від одного (ст. 41-3, 42 тощо) до десяти тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян (ст. 166-5 КУпАП) [2]. Якщо відносно стягнення мінімальної суми штрафів проблем не виникає, то стягнення максимальної суми (175000 грн.) в тримісячний строк не завжди можливе. Слід відзначити, як приклад Кодекс про адміністративні правопорушення Російської Федерації встановлює річний строк давності виконання постанов про накладення адміністративних стягнень [4]. С.Т. Гончарук також упевнений, що тримісячний строк, протягом якого постановою про накладення адміністративного стягнення повинна бути звернута до виконання, не може сьогодні реально слугувати строком давності виконання постанов про накладення адміністративних стягнень за нині існуючих значних сум штрафів за окремі адміністративні проступки [5, с. 50]. Отже, викладені міркування дозволяють зробити висновок про доцільність подовження строку давності виконання постанов про накладення адміністративних стягнень до одного року.

Іншим видом адміністративного стягнення, який на нашу думку потребує удосконалення, є конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, під якою, відповідно до ст. 29 КУпАП, розуміють безоплатну передачу предмету у власність держави. Згідно зі ст. 29 КУпАП, конфісковано може бути лише предмет, який перебуває у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України. Слід звернути увагу на те, що в Кодексі України про адміністративні правопорушення у якості стягнення передбачено конфіскацію і у випадках, коли предмет не є власністю порушника. Наприклад, ст. 51-2 КУпАП передбачає застосування конфіскації відносно предметів, які не можуть перебувати у приватній власності порушника, оскільки продукція є незаконно виготовленою. Також у ст. 51-2 КУпАП

йдеться про конфіскацію обладнання та матеріалів, призначених для виготовлення відповідної продукції, тоді як знаряддям вчинення правопорушення можна вважати обладнання й матеріали, використані для виготовлення такої продукції, що не одне і те саме. Ще одним прикладом, який суперечить сутності конфіскації, є конфіскація незаконно вирощуваних наркотиковмісних рослин, передбачена санкцією ст. 106-2 КУпАП, оскільки особа не має законних підстав на володіння такими рослинами.

У зв'язку з цим, а також враховуючи положення статей 313-315 КУпАП, що передбачають виконання постанови у вигляді конфіскації предметів, можна припустити, що законодавець помилився, визнавши конфіскацією предметів по суті вилучення їх з незаконного володіння особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Таку позицію розділяє і доктор юридичних наук Д.М. Лук'янець, який для подолання зазначених проблем пропонує запровадити відповідну норму, яку можна було б сформулювати таким чином: «Безкомпенсаційне вилучення речі, в тому числі грошей або валютних цінностей, полягає в її примусовому вилученні з подальшим знищенням, утилізацією або зверненням у власність держави відповідно до чинного законодавства без надання особі, у якій ці речі було вилучено, компенсації у будь-якій формі». Він застосовує термін «безкомпенсаційне» оскільки вважає, що цей вид стягнення може застосовуватися і щодо грошей [6, с. 201]. За «Словником російської мови» С.І. Ожегова: «компенсація» – це винагорода за будь-що, відшкодування. Компенсувати – те саме, що відшкодувати [7, с. 412]. У ньому ж зазначено, що оплачувати – це не тільки сплачувати за щось гроші, а й плати. Плату ж визначено як грошове винагородження або будь-яке інше відшкодування. Отже, термін «безоплатне» не зводиться суто до грошової винагороди.

Враховуючи вищезазначене, пропонуємо внести такі зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення:

1. Частину 1 ст. 24 доповнити новим видом стягнення: п. 4¹ »Безоплатне вилучення предмета».

2. Доповнити Кодекс статтею 29¹ такого змісту:

«Стаття 29¹. Безоплатне вилучення предмета

Безоплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в її примусовому вилученні з подальшим знищенням, утилізацією або зверненням у власність держави відповідно до чинного законодавства без надання особі, в якій цей предмет було вилучено, оплати в будь-якій формі».

Другим серйозним питанням, що стосується конфіскації як виду адміністративного стягнення, є відсутність переліку предметів, які не підлягають конфіскації. Так, в ч. 3 ст. 29 КУпАП зазначено, що перелік предметів, які не підлягають конфіскації, встановлюються Кодексом України про адміністративні правопорушення та іншими законами України. Що стосується Кодексу України про адміністративні правопорушення, то в ньому зазначено єдиний випадок, коли конфіскація предмету не застосовується: «Конфіскація вогнепальної зброї, інших знарядь полювання і бойових припасів не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування» [2]. Слід відзначити, що окремого спеціального закону, який би визначав перелік предметів, які не підлягають конфіскації, до сьогодні не прийнято. На відміну від кримінального законодавства, де в Додатку до Кримінального кодексу України визначено «Перелік майна, що не підлягає конфіскації за судовим вироком» [8], однак, його застосування в межах виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення є неможливим, оскільки в ньому чітко визначено, що «не підлягають конфіскації такі види майна та предмети, що належать засудженому», а не правопорушнику, чи особі, що притягається до адміністративної відповідальності. Враховуючи це, вважаємо

вкрай необхідним прийняття спеціалізованого нормативно-правового акту, який би затвердив перелік предметів, що стали знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, які не підлягають конфіскації.

Певні недоліки законодавчого регулювання, пов'язані з виконанням адміністративного арешту, який є найсуворішим видом адміністративного стягнення, що полягає у тимчасовому позбавленні волі особи, яку притягнуто до адміністративної відповідальності. Так, постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про застосування адміністративного арешту виконується негайно після її винесення, що продиктовано специфікою цього виду адміністративного стягнення і має на меті його обов'язкове виконання. Виконання стягнення у вигляді адміністративного арешту покладається на органи внутрішніх справ. Відбування адміністративного арешту провадиться за правилами, встановленими законами України, однак, на сьогоднішній день в Україні відсутній спеціальний закон, норми якого б регулювали виконання адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту. Виконання адміністративного арешту на сьогодні регулюється наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18 вересня 1992 року № 552 «Про затвердження Положення про спеціальний приймальник для утримання осіб, підданих адміністративному арешту» [9]. Ми вважаємо, що з точки зору верховенства права реалізації прав, свобод і інтересів людини та громадянина є неприпустимим, щоб орган, який уповноважений виконувати стягнення, самостійно визначав умови й порядок його виконання. По-перше, у такому разі уповноважений орган сам собі визначає повноваження, по-друге, встановлює права і обов'язки особи, що підлягає адміністративному арешту, по-третє, встановлює види порушень у місцях відбування стягнення. Внаслідок цього один орган виконавчої влади фактично узурпує владу в сфері виконання покарань, оскільки одноосібно встановлює порядок своїх дій, обов'язки і права інших, а також встановлює відповідальність за порушення відбування стягнення у вигляді адміністративного арешту. З точки зору гуманізму принципів права такий порядок виконання покарань повинен визначався саме на законодавчому рівні.

Крім того, у 2015 році Кодекс України про адміністративні правопорушення було доповнено новим видом стягнення «Арешт з утриманням на гауптвахті», проте порядок виконання цього виду стягнення в розділі п'ятому законодавчого визначення не знайшов, що на нашу думку, є неприпустимим, оскільки призводитиме до свавілля з боку правозастосовувачів. Саме тому, доцільно Кодекс України про адміністративні правопорушення доповнити главою 33-1 «Провадження щодо виконання постанови про застосування арешту з утриманням на гауптвахті», до якого повинні увійти статті такого змісту:

Стаття 228-1 «Виконання постанови про застосування арешту з утриманням на гауптвахті»

Постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про застосування арешту з утриманням на гауптвахті виконується негайно після її винесення.

Стаття 228-2 «Порядок відбування арешту з утриманням на гауптвахті»

Військовослужбовці, яким призначено стягнення у вигляді арешту, відбувають покарання на гауптвахті.

Порядок і умови відбування арешту засудженими військовослужбовцями визначаються цим Кодексом та законами України.

Час відбування арешту до загального строку військової служби і вислуги років для присвоєння чергового військового звання не зараховується.

Одночасно з внесенням змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення необхідно прийняти Закон України «Про порядок і умови відбування арешту військовослужбовцями», який би визначив порядок і умови виконання стягнень у вигляді арешту з утри-

манням на гауптвахті та покарання у вигляді арешту. Слід зазначити, що на сьогоднішній день порядок і умови відбування арешту засудженими військовослужбовцями за вчинені ними кримінальні злочини регулюється певною інструкцією, затвердженою Міністерством оборони України [10], що, як зазначалося вище, з точки зору верховенства права реалізації прав, свобод і інтересів людини та громадянина є неприпустимим.

Таким чином, аналіз чинного законодавства, яке передбачає виконання постанов про накладення адміністративних стягнень за вчинення правопорушень, свідчить, що його реалізація на сьогодні є досить проблематичною. Сподіваємося, що запропоновані нами зміни сприятимуть удосконаленню законодавства щодо виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : науково-практичний коментар / [Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін.]. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 781 с.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122 (із змінами і доповненнями станом на 02 березня 2015 року).
3. Миронюк Р. Виконавче провадження у справах про адміністративні правопорушення: окремі питання / Р. Миронюк // Право України. – 2001. – №1. – С. 81–84.
4. Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях : Федеральный Закон от 30 декабря 2001 года № 195-ФЗ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.consultant.ru/popular/koap/>.
5. 211. Гончарук С. Т. Проблеми удосконалення провадження у справах про адміністративні правопорушення / С. Т. Гончарук // Науковий вісник УАВС. – 1998. – №2. – С. 49–52.
6. 216. Лук'янець Д. М. Розвиток інституту адміністративної відповідальності: концептуальні засади та проблеми право реалізації : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07 / Лук'янець Дмитро Миколайович. – Київ, 2007. – 410 с.
7. 56. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов. – М. : Русский язык, 1984. – 816 с.
8. Додатку до Кримінального кодексу України визначено «Перелік майна, що не підлягає конфіскації за судовим вироком», затверджений Законом Української РСР від 28 грудня 1960 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – №2. – Ст. 14.
9. Про затвердження Положення про спеціальний приймальник для утримання осіб, підданих адміністративному арешту : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18 вересня 1992 року № 552/
10. Про затвердження Інструкції про порядок і умови утримання засуджених, узятих під варту та затриманих військовослужбовців : наказ Міністерства оборони України від 26 вересня 2013 №656 // Офіційний вісник України. – 2013. – №84. – частина 2. – Ст. 3119.

